

PROSA OG POESI

Jeg havde for vane, når jeg røg min morgenpibe, at aflægge hønen på gåseæggene et besøg. En morgen så jeg hende lægge hovedet på skrå, plirre med øjnene og se meget spekulativ ud. Hun havde ventet sig en bunke søde, små kyllinger i hvidterkede spadseretrøjer, fikse småfyre, der kunne myldre ind under hendes vinger og ben, og så i stedet for – ja, hvad var nu det? Hun letter sig en kende og pusler op under sig, så ser hun en brednæbbet, storhovedet tingest række en tyk gul hals ud. Hun rejser sig forfærdet og farer ud af reden – dér står et væsen, hun aldrig har haft under sig før: en sværbrystet tyksak på lave, klodsede ben, tilsyneladende splitternøgen, men med store sorte svømmebukser på.

Så klukkede hun for skiftningen, men den svarede ikke og kom ikke kilende i hendes favn; den stod underlig sær og vranten og så med nogle tunge hvidøjne på hende. Der måtte nok ruges mere på ham endnu, tænkte hønen og gik hen og lod sin lune dyne dale ned over ham.

Næste morgen vraltede gæslingen ud af reden lige foran hende, alle hønsene og hanerne så forundret på krabaten. De var alle i deres fineste dragt, parat til at promenerer om i haven og gården, og dér kom denne gode klodsmajor i svømmebukser. Hans gode moder måtte skyndsomt klukke ham hen i en solkrog, hvor hun gemte ham under sig.

Da alle hønsene havde spredt sig og »Sprag!« blev alene, skrabede hun i gruset og fandt nogle gryn, som de andre kyllingehøns havde levnet. Kluk, kluk! sagde hun og pegede med næbbet ned på grynene ... skynd dig og ta' dem! Men gæslingen masede med sine store lapper lige hen over dem og gav sig til at nippe toppen af noget frodigt græs. Hønen tog grynene i næbbet og bar dem hen til ham ... kluk, kluk! Men i det samme styrtede to hanekyllinger til og snappede maden lige for næsen af ham. Hun fo'r efter dem, men de to sortfrakke-lapse løb fra hende og satte sig på en savbuk og gav til til at gale.

Han voksede hurtigt. De kraftige lår sad nu vidt fra hinanden, og benene gav ikke lårene noget efter – det så man, når han vraltede af med de store svømmeplader indadrettet.

Hans gode plejemoder tog sig stadig af ham, men en eftermiddag kom gasen og hans flok tidlig hjem fra engene. Gasen syntes straks at forstå, at den hvidgule vralter hørte ham til, og strakte halsen gækkende hen over ham. Herover blev hønen meget fornærmet og fo'r i at klukke og skrabe, og hun havde da også den triumf at få gæslingen til sig. Som dagene gik blev han mere og mere klar på, at deltagerne i den ærværdige og pompøst fremad-

skridende procession fra dammen op gennem gården vist var nogen af »vore«. De gik, som han gik *Svend Fleuron* (1).

Med et bræt er hjørnet [i køkkenet] aflukket for mig og en 3-4 gulgrønne, dunede gæslinger, der småsnakkende – undertiden med spinkle fløjtetriller – går ud og ind gennem solstriben. Mor står ved køkkenbordet og skærer forårsgræs fint ud. »Pille-pille-pille«, siger hun og drysser det ud over gæslingerne, der med ivrige småryk napper det af hinanden alt mens fløjtetrillerne stiger i styrke. Jeg rækker hånden ud for at røre ved dem. De strækker højt snakkende halsene frem mod mig og er slet ikke bange, men kommer endog nærmere, napper i mit tøj og går halvt snublende op over mine ben. Vi har det rart sammen, mens vi er fælles om at leve og vokse. *Holger Munk* (2).

Gæssene kommer vadende i næsten gåsegang. De går ikke uden om noget. Møder de en vandpyt plasker de glad igennem den, og hvis de standser er det for at smage på vandet. Måske smager to vandpytter slet ikke ens. Af den måde gasen nu lagde hovedet tilbage og sank vandet og så sig om bagefter fik man en følelse af, at det smagte ham og han halt vendt mod de andre sagde: uhm! *Gunnar Munk Nislev* (3).

En mærkelig lyd rejser sig straks ved indkørslen: ti gæs kommer stormende med strakte halse – om de protesterer eller byder velkommen véd ingen, for gåsens øjne er uden ethvert sjæleligt bud. Men lige så pludseligt om deres baskende ekstase kom, lige så pludseligt er de rolige og drejer af; ti øjne ses fra siden bag ti lukkede næb, man får indtryk af at have at gøre med et tihovedet fællesvæsen med usynlig styring *Jacob Paludan* (4).

Gæssene kommer æltende, gasen strækker sig og hvæser påståelig med en tunge, der stritter som et nyt næb inden i det rigtige, der står en træk af ondskab og udfordring ud af halsen på den *Mogens Lorentzen* (5).

Den spættede gase var meget frygtet ... modig og udfordrende indtog den morgen og aften, når det gik ud og hjem, førerpladsen i gåseflokken. Den var større i kroppen end de øvrige gæs, havde længere og sværere hals og et stort tykt, kindstruttede hoved. Den talte i en lys tone og skreg til tider, så det lød som hvin fra et savværk. Han fo'r altid oppustet og med spydhals frem imod mig og skældte mig ud i diskant ... de rødvingede, små øjne lyste af beslutsomhed, mens hans hvide koner uanfægtet gnavede videre og i dybe, dulmende strubelyde tyssede på ham: kråh, kråh! Hvad fo'r han sådan op for? Det var jo bare *dem*, han skulle frygte! Gæssene var hoffet i gården. Fornemt holdt de sig for sig selv, skred værdigt i en lang procession gen-

nem fjerkræmylderet, tilkastende det et ringeagtende blik *Svend Fleuron* (1).

Dag ud og dag ind har livgarden, de fem og tyve hvide gæs, vandret rundt her omkring ejendommen og skridtet fronterne af. Gennem trekvart år har de i sluttet trop taget deres daglige tur, sindigt og roligt, de har haft god tid, undersøgt og tilset hvor de kom frem; de har taget sig et hvil, en svømmetur og et hvil til, og dog nåede de hvad de skulle – klatterne som de tabte undervejs viste det bedre end noget kontrolur. De har fulgtes ad; de ikke blot tålte hinanden, men de genoprettede aldeles omgående kontakten, hvis flokken en sjælden gang blev splittet.

Men så kom våren og splintrede idyllen. Flokken blev delt op i fem indbyrdes kæmpende enheder. Gaserne ville pludselig ikke for nogen pris tåle hinandens umiddelbare nærhed mere. En gnist fra et lynende gåseøj havde tændt fem hjerter i brand, og slumrende, ubrugte kræfter blev bragt i alarmberedskab. Fra de brændende hjerter forplantede ilden sig til hele gåseflokken – gnisterne fløj fra gås til gås, og da gæssene om morgenen blev lukket ud stod det hele i lys lue. De fo'r ned i vandet, dykkede helt ned under vandoverfladen og baskede med de vældige vinger, der stod skumsprøjt af vand omkring dem. Men slukningsaktionen mislykkedes totalt – flammerne slikkede op om de smukke hvide fugle, og øjnene lynede som ildkugler – en forsvandt under vandet og dukkede først op igen helt ude midt i mosen.

At en flok fredelige, apatiske gæs bli'r en syvende heksekedel af ild og brand og dynamisk kraft – det er vår!

Der fulgte dage med drabelige søslag, med sejre og nederlag – stolte fartøjer med hvide sejl spændt ud og havarede kampenheder på planmæssig tilbagetog. Hårdt gik det til i disse hektiske dage, men da kampene ebbede ud var der skabt klarhed: nu vidste man hvem der var hvem, og hvem der var hvis *Chr. Brekling* (6).

Den tamme gåseflok på toften udenfor bondens gård bliver lige med ét som besat af djævl; den raser hen over marken med udbredte vinger, løfter sig baskende op over jordsmonnet og flyver afsted – men i næste øjeblik synker de tunge kroppe atter mod jorden, vingerne folder sig sammen, og hele flokken sætter i med et øredøvende vræl, mens alle halse er strakte og hvert individ viser tegn på det voldsomste sindsoprør *Achton Friis* (7).

Gæssene bagtalte ham højlydt, stak de lange halse sammen som stive vippende spyd ... gjorde forarget larm over hans indblanding *Hans Povlsen* (8); [før audiens hos kongen] gæs stod og rakte hals, hvæste lidt, de kom fra presse og rigsdag *Martin A. Hansen* (9).

Gammeldanske dyrerim o. 1460 (10): Når jul eller anden højtid kommer – det må jeg sige for sande · enten vinter eller sommer · så er mit liv til ende. · Jeg skal dø, jeg véd ej når, · det monne nu fast tilstunde; · jeg skjulte mig gerne, vidste jeg hvor, · det hjælper dog ingenlunde. · · én måned ligger jeg på mine æg, · min husbonde mig forlader · så gid han må blive hængt op mod en væg · og gid han aldrig må blive glad. · · Glenten tager mine unger fra mig, · og høgen gør deslige, · alle vil gøre mig svig, · den fattige og den rige. – [Gase] Jeg vil stride med mine ulige, · for min overmand vil jeg ikke vige, · jeg værger således mine unger [o.s.v.]. Fjorten hvide, blide gæs · æder markens grønne græs. · Solen blinker i de blanke vinger *J. Bech Nygaard* (11); dugene og lagnerne og pudernes betræk · blafrer som en stækket gåseflok der basker væk (a), gåseflok, der skingert skæpper · med de slanke halse strakt · vandret danner æresvagt · om en brønd (b) *O. J. Riisberg Jensen* (12); og skræpende, vraltende gæs · går hjemmevant tværs over vejen · og nedover grøftens græs *Eigil H. Petersen* (13); se, hvordan de fremad vralter som et skib på hav. · Næb og fødder skinner · som det solgule rav, · · med sin glade snadre-stemme · gækker gåsen mig goddag *Eske K. Mathiesen* (14); brat rutebilen for en gase standser, · der fører sine gæs skråt over vejen · og højhærværdigt intet ser og sanser *Jørgen Emborg* (15).

Fra stubben hvæser ind som i ekstase · en arrig gase *Chr. Richardt* (16); et skral af en gase, · som hist på en vase · langhalset forsvarer de vraltende gæs *Jeppe Aakjær* (17). Med halse rakt som stænger frem · og vendte mod hinanden · de skræpped' op i vilden sky · med skældsord og med banden. · · Og gåsefader lover dyrt · i høje, skingre toner, · at han til sidste dråbe blod · vil værg sine koner. · · Han råber, hviner, hidser helt · sig op i fyr og flammer, · og knæbren rundt omkring ham går · på alle syv madammer *Zakarias Nielsen* (18). Knud Holst, Gåsekvad (19); Eske K. Mathiesen, Gåsepigens sang, Gæssenes oprørssang, Gåsedansen, Gækkevisen (20); Kaj Munk, Gasen som græsenkemand (21); Zakarias Nielsen, Gæs (18); Vise om Mikkel ræv, som tager bondens gæs (22).

LITTERATUR: (1) 187j 137-39; (2) 471 7; (3) 511e 9; (4) 549c 2,57; (5) 430b 126f; (6) 657 30/4 1955; (7) 213 1, 357f; (8) 579 73; (9) 263 281; (10) 90 26f; (11) 525 upag.; (12) a 345b 43; b 345c 32; (13) 557 48; (14) 448b 36; (15) 168b 36; (16) 607g 25; (17) 764m 42; (18) 510 57f; (19) 311d 42f; (20) 448b 26-30; (21) 472 39; (22) 644 2,193 og 12, 68; 244 24.